

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje

Ul. Republike Austrije 16, HR-10000 Zagreb

ifranic@ihjj.hr

JEZIKOSLOVNO NAZIVLJE U TESNIÈREOVIM ÉLÉMENTS DE SYNTAXE STRUCTURALE

U radu se analizira jezikoslovno nazivlje u djelu *Éléments de syntaxe structurale* francuskoga jezikoslovca Luciena Tesnièrea te se pokušava utvrditi u kojoj je mjeri moguće govoriti o nje-govoj sustavnosti. Jezikoslovno se nazivlje razmatra prema razdjelima koje je utvrdila strukturalna sintaksa, tj. koneksija, junkcija, translacija, a ne prema modelu tradicionalne gramati-ke (različitim jezičnim razinama). Gdje je god to moguće, pred-lažu se odgovarajuće hrvatske istovrijednice Tesnièreovim na-zivcima, a preispituju se i tipovi postanka hrvatskih nazivaka iz strukturalne sintakse koji su dosad poznati hrvatskoj jeziko-slovnoj javnosti.

1. Uvod

Francuski jezikoslovac Lucien Tesnière cijeli je život posvetio izgrad-nji strukturalne sintakse s metodama primjenljivima na što veći broj jezika. Objavio je niz članaka koji obrađuju vrlo različitu problematiku, a cjelokupan je svoj dugogodišnji napor u istraživanju jezičnih činjenica iz mnogobrojnih jezika objavio samo u jednome, doduše vrlo opsež-nom, djelu *Éléments de syntaxe structurale* (1959.). U njem predlaže for-malizirani model rečeničnih struktura sa stemom tj. vrstom stabla koje

prikazuje vertikalne i horizontalne odnose u sintaktičkim konstrukcijama.

Tesnièreu mnogi autori neće svrstati ni u jedan od strukturalističkih pravaca, već će ga najčešće izdvojiti kao osnivača dvaju koncepata: gramatike zavisnosti (ovisnosne gramatike) i teorije valentnosti. Po njemu strukturalna sintaksa obuhvaća cijelu gramatiku, on redefinira razine jezične analize, te se jasno zalaže za autonomnost i neovisnost sintakse o drugim jezičnim razinama, kao i o psihologiji i logici. Okosnica je teorije pojam koneksije iz kojega se izvodi i na kojem počiva cijela strukturalna sintaksa. Dva su temeljna cilja koja Tesnière želi postići svojim djelom: pedagoški (učenje gramatike predočavanjem rečeničnoga ustroja stablo-dijagramima), te teorijski koji između ostaloga podrazumijeva uspostavljanje potpuno novoga gramatičkog nazivlja. Nazive Tesnière tvori sam, posežući pritom za vlastitom logikom i vodeći se čisto jezičnim kriterijima. Istodobno odbacuje tradicionalno nazivlje koje je po njegovim riječima »une **survivance** non encore éliminée, qui va d'Aristote à Port-Royal, où toute la grammaire était fondée sur la logique«.¹ Kada govorimo o Tesnièreu, svakako je nepriježno da je riječ o prvome pokušaju stvaranja potpune strukturalne sintakse, te da su se načela te sintakse pojavila prije sustavne porabe matematičkih modela na jezične pojave.

Hrvatska je jezikoslovna javnost relativno slabo upoznata s klasičnom Tesnièreovom teorijom strukturalne sintakse. Manji broj radova direktno obrađuje temeljne koncepte teorije, dok neki autori preuzimaju načela klasične teorije preko njemačke *Dependenzgrammatik*. Cilj je ovoga rada afirmirati Tesnièreovu teoriju u hrvatskome suvremenom jezikoslovju kroz nazivoslovnu prizmu te ujedno upotpuniti repertoar hrvatskoga jezikoslovnog nazivlja elementima te danas u svijetu veoma cijenjene teorije. Zadržat ćemo se na temeljnim konceptima i nazivcima jer nam opseg rada ne dopušta iscrpniju analizu.

2. Korpus

Proučavanje Tesnièreova jezikoslovnoga nazivlja nužno se mora kretati osovino *koneksija – junkcija – translacija* oko koje je ustrojena cijela teorija strukturalne sintakse. Premda su sva tri razdjela jednako važna

¹ Još neuklonjeni ostatak iz vremena Port-Royala kada je cijela gramatika bila utemeljena na logici. Tesnière 1988:103.

za postanak i opstanak teorije, koncentracija je nazivaka osobito visoka u prvome – rekli bismo temeljnome – razdjelu *Koneksija*. Sustavno i vrlo oprezno autor uvodi sve složenije koncepte i nazivke, pa se završni razdjel *Translacija* može smatrati izvrsnom primjenom teorije koja je izložena u prvome razdjelu *Koneksija*. Metodički iznimno rigorozno djelo, jasni i lapidarni *Éléments de syntaxe structurale* imaju polazište u najjednostavnijim pojmovima, ujedno ključnima za razumijevanje teorije.

Premda naziv djela sugerira da je riječ samo o sintaktičkome nazivlju u užem smislu, tomu nije tako. Za Tesnièreu sintaksa obuhvaća čitavu gramatiku, pa razdjel *Koneksija* krije pravo bogatstvo jezikoslovnoga nazivlja, i to nazivlja koje je dijelom Tesnièreova vlastita kreacija, a dijelom nastavak strukturalističke tradicije. Nismo sigurni je li itko u jezikoslovlju uspio nadmašiti Tesnièreu u osjećaju za znanstvenu i tehničku metaforiku: on, naime, iz kemije posuđuje koncepciju valentnosti, iz vojnih znanosti koncepciju topničkoga punjenja te iz tiskarstva koncepciju sita. Mnoge su analize pokazale kako njegovo posezanje za nazivljem iz prirodnih i tehničkih znanosti nije tek puki pedagoški oportunizam.²

Analizu nazivlja provest ćemo na trima gradbenim razinama teorije koje uspostavlja sam autor: *Koneksija*, *Junkcija*, *Translacija*, a ne na tradicionalnim jezičnim razinama. Isto tako, prije same analize navest ćemo nekoliko temeljnih postulata strukturalne sintakse koje valja imati na umu pri analizi:

1. *Il y a une différence entre l'ordre linéaire et l'ordre structural*³
2. *Le plan structural n'a d'autre objet que de rendre possible l'expression de la pensée, c'est-à-dire du plan sémantique*⁴
3. *Aux connexions structurales se superposent en effet des connexions sémantiques*⁵
4. *Le sens du subordonné porte sur celui du régissant dont il dépend.*⁶

Uza svaki francuski nazivak predložiti će se odgovarajuća hrvatska istovrijednica (jedna ili više njih), potom će se navesti definicija pojma

² Samain 2003:199-208; Gréciano 1999:161-162.

³ Linearni i strukturalni slijed različiti su.

⁴ Strukturalni plan ima za cilj omogućiti izražavanje mišljenja tj. semantičkoga plana.

⁵ Semantičke su koneksije paralelne sa strukturalnima.

⁶ Značenje se upravljenika odnosi na značenje upravitelja o kojemu on ovisi.

preuzeta iz *Éléments*. U slučaju da neki pojam tamo nije definiran, definicija će se izvesti (konstruirati) na temelju podataka koje Tesnière navodi drugdje u djelu. Nakon francuske definicije dat će se i njezin hrvatski prijevod.

Korpus nazivlja strukturalne sintakse grafički ćemo izložiti u obliku pojmovnika radi bolje preglednosti. U izradbi korpusa ne ćemo primijeniti abecedno načelo, nego ćemo pratiti Tesnièreov put gradnje i izlaganja teorije. Tako će se pomnim pregledom moći uočiti redoslijed uvođenja pojedinih nazivaka, tj. postupno izvođenje teorije i njezino preastanje u cjelovit i sveobuhvatan sustav.

2. 1. Koneksija (sveza)

Koneksija je temeljni mehanizam strukturalne sintakse, to je svojevrsno vezivo koje drži na okupu sve rečenične dijelove. Poglavlje koje govori o koneksiji iznimno je bogato nazivljem, a iz toga potkorpusa izdvajamo sljedeće:

PHRASE / REČENICA

Ensemble organisé dont les éléments constituants sont les mots.
[Uređen skup kojega su sastavni elementi riječi.]

CONNEXION / KONEKSIJA (SVEZA [VEZIVANJE])

SPREGA, SPOJ

(le principe vital de la phrase; elle n'est indiquée par rien; notion qui est à la base de toute la syntaxe structurale)
[Vitalno načelo rečenice; ona ničim nije označena; pojam koji je u osnovi čitave strukturalne sintakse.]⁷

RÉGISSANT / UPRAVITELJ (UPRAVLJAJUĆI ČLAN,

REGENS)

Terme supérieur de la connexion.
[Gornji član koneksije.]

SUBORDONNÉ / UPRAVLJENIK (UPRAVLJANI ČLAN,

DEPENDENS)

Terme inférieur de la connexion.
[Donji član koneksije.]

⁷ U *Éléments* se ne navodi definicija koneksije. Gornja definicija sastoji se od elemenata koje Tesnière donosi kod definiranja drugih sintaktičkih pojmova.

NŒUD / ČVOR

Tout régissant qui commande un ou plusieurs subordonnés.

[Svaki upravitelj koji upravlja s jednim ili više upravljenika.]

NŒUD CENTRAL, NŒUD DES NŒUDS / SREDIŠNJI ČVOR,

ČVOR ČVOROVA

Nœud formé par le régissant qui commande tous les subordonnés de la phrase.

[Čvor sastavljen od upravitelja koji upravlja svim upravljenicima u rečenici.]

ORDRE STRUCTURAL / STRUKTURALNI SLIJED

Ordre selon lequel s'établissent les connexions (ordre à plusieurs dimensions).

[Slijed po kojem se uspostavljaju koneksije.]

ORDRE LINÉAIRE / LINEARNI SLIJED

Ordre d'après lequel les mots viennent se ranger sur la chaîne parlée (ordre à une dimension).

[Slijed po kojemu se riječi postavljaju u govorni lanac.]

ORDRE DESCENDANT OU CENTRIFUGE / SILAZNI ILI

CENTRIFUGALNI SLIJED

Manière de placer les termes sur la chaîne parlée en les relevant sur le stemma du haut en bas, c'est-à-dire en s'éloignant du nœud central.

[Način postavljanja elemenata u govorni lanac njihovim izvođenjem na stemu u pravcu odozgo prema dolje, tj. udaljavanjem od središnjega čvora.]

ORDRE MONTANT OU CENTRIPÈTE / UZLAZNI ILI

CENTRIPETALNI SLIJED

Manière de placer les termes sur la chaîne parlée en les relevant sur le stemma du bas en haut, c'est-à-dire en se rapprochant du nœud central.

[Način postavljanja elemenata u govorni lanac njihovim izvođenjem na stemu u pravcu odozdo prema gore, tj. približavanjem središnjemu čvoru.]

**LANGUE DESCENDANTE OU CENTRIFUGE / SILAZNI ILI
CENTRIFUGALNI JEZIK**

Langue qui donne la préférence à l'ordre descendant ou centrifuge.
[Jezik koji daje prednost silaznomu, odnosno centrifugalnomu
slijedu.]

**LANGUE MONTANTE OU CENTRIPÈTE / UZLAZNI ILI
CENTRIPETALNI JEZIK**

Langue qui donne la préférence à l'ordre montant.
[Jezik koji daje prednost uzlaznomu, odnosno centripetalnomu slijedu.]

EXPRIMENDE / IZRAZITELJ

La pensée et les schèmes structural et linéaire qui lui cor-
respondent sur le plan linguistique.
[Misao te strukturalna i linearna shema koje joj odgovaraju na
jezičnome planu.]

EXPRIMÉ / IZRAŽENIK (IZRAŽENO)

Le vêtement phonétique qui prête une forme sensible aux schèmes
structural et linéaire.
[Zvučni omotač koji strukturalnoj i linearnoj shemi daje čujni
oblik.]

FONCTION / FUNKCIJA

Le rôle qui est assigné aux mots dans le mécanisme de
l'expression de la pensée.
[Uloga koja je namijenjena riječima u mehanizmu izražavanja misli.]

FONCTION NODALE / ČVORIŠNA FUNKCIJA

La fonction du régissant qui noue en un seul faisceau les diffé-
rentes connexions qui unissent à lui ses divers subordonnés.
[Funkcija upravitelja koja u jedan jedini snop veže različite
koneksije koje u sebi ujedinjuju različite upravljenike.]

FONCTION SÉMANTIQUE / SEMANTIČKA FUNKCIJA

Il ne peut y avoir nucléus sans fonction sémantique, puisque le
structural n'a de raison d'être que dans le sémantique.
[Bez semantičke funkcije nema jezgre, budući da je smisao po-
stojanja strukturalnoga samo u semantičkome.]

FONCTION TRANSLATIVE / TRANSLACIJSKA FUNKCIJA

La fonction qui modifie l'économie qualitative de la phrase, elle permet d'en différencier les termes à l'infini, en transmuant tout nucléus en une variété théoriquement illimitée de nucléus de nature différente.

[Funkcija koja mijenja kvalitativnu ekonomiju rečenice, ona omogućuje razlikovanje elemenata do beskonačnosti, pretvarajući svaku jezgru u teorijski neograničeno mnoštvo jezgara različite prirode.]

NUCLÉUS / JEZGRA

Ensemble dans lequel viennent s'intégrer, outre le nœud structural proprement dit, tous les autres éléments dont le nœud est comme le support matériel, à commencer par les éléments sémantiques

[Skup u kojem se osim strukturalnoga čvora u užem smislu integriraju i drugi elementi kojima je čvor materijalna potpora, počevši od semantičkih elemenata.]

NUCLÉUS DISSOCIÉ / RAZDRUŽENA JEZGRA

Type de nucléus où la fonction structurale et la fonction sémantique ne sont pas assurées par le même mot; par contre, elles y sont dissociées et assurées chacune par un mot distinct.

[Vrsta jezgre u kojoj strukturalnu i semantičku funkciju ne obavlja ista riječ; naprotiv, one su razdružene i svaku funkciju obavlja različita riječ.]

MOTS PLEINS / PUNE (PUNOZNAČNE) RIJEČI

Les mots qui sont chargés d'une fonction sémantique, c'est-à-dire ceux dont la forme est associée directement à une idée, qu'elle a pour fonction de représenter et d'évoquer.

[Riječi koje su nositelji semantičke funkcije, tj. riječi kojih je oblik neposredno povezan s nekom idejom koju ona ima za funkciju prikazati i dozvati u svijest.]

MOTS VIDES / PRAZNE (NEPUNOZNAČNE) RIJEČI

Les mots qui ne sont pas chargés d'une fonction sémantique. Ce sont de simples outils grammaticaux dont le rôle est uniquement d'indiquer, de préciser ou de transformer la catégorie des mots pleins et de régler leurs rapports entre eux.

[Riječi koje nisu nositelji semantičke funkcije. To su jednostavno gramatička sredstva kojih je jedina uloga naznačiti, pobliže odrediti ili promijeniti kategoriju punih riječi te urediti njihove međusobne odnose.]

MOTS CONSTITUTIFS / KONSTITUTIVNE RIJEČI

Tout mot susceptible d'assumer une fonction structurale et de former nœud.

[Svaka riječ koja može obavljati strukturalnu funkciju i tvoriti čvor.]

MOTS SUBSIDIAIRES / SUPSIDIJARNE (SPOREDNE) POMOĆNE RIJEČI

Tout mot qui n'est pas susceptible d'assumer une fonction structurale et de former nœud.

[Svaka riječ koja ne može obavljati strukturalnu funkciju i tvoriti čvor.]

SUBSTANTIFS / IMENICE

Les mots pleins exprimant l'idée d'une substance.

[Pune riječi koje izražavaju ideju nekoga bića ili materije (predmeta).]

ADJECTIFS / PRIDJEVI

Les mots pleins exprimant les attributs abstraits des substances.

[Pune riječi koje izražavaju apstraktna obilježja bića ili materijâ (predmetâ).]

VERBES / GLAGOLI

Les mots pleins exprimant l'idée d'un procès.

[Pune riječi koje izražavaju ideju nekoga procesa.]

ADVERBES / PRILOZI

Les mots pleins exprimant les attributs abstraits des procès.

[Pune riječi koje izražavaju apstraktne attribute procesâ.]

JONCTIFS / JUNKTIVI (SPOJNI, VEZNI ELEMENTI)

Les mots vides dont la fonction est d'unir entre eux les mots pleins ou les nœuds qu'ils forment

[Prazne riječi kojih je funkcija međusobno povezati pune riječi ili čvorove kojih su one osnova.]

**TRANSLATIFS / TRANSLATIVI (TRANSLACIJSKI
ELEMENTI)**

Les mots vides dont la fonction est de transformer la catégorie des mots pleins.

[Prazne riječi kojih je funkcija promijeniti kategoriju punih riječi.]

INDICES / NAZNAČNICI (OZNAKE)

Les marquants de la fonction indicative. A la différence des translatsifs, qui transforment la catégorie des mots pleins, les indices se bornent à l'indiquer, sans qu'il soit besoin de la transformer.

[Označitelji funkcije naznačivanja. Za razliku od translativa, koji mijenjaju kategoriju punih riječi, naznačnici samo naznačuju bez obaveze da mijenjaju.]

MOTS-PHRASES OU PHRASILLONS / FRAZOIDI

Les mots composites, ils sont des équivalents de phrases, structurellement inanalysables, sémantiquement analysables.

[Složene riječi koje su ekvivalenti rečenici, strukturalno se ne mogu analizirati, ali semantički mogu.]

ACTANTS / AKTANTI

Les êtres ou les choses qui, à un titre quelconque et de quelque façon que ce soit, même au titre des simples figurants et de la façon la plus passive, participent au procès.

[Bića ili stvari koji na bilo koji način i u bilo kojem svojstvu, čak i kao obični statisti i na najpasivniji mogući način sudjeluju u procesu.]

PRIME ACTANT / PRVI AKTANT

Celui qui fait l'action.

[Onaj koji obavlja radnju.]

SECOND ACTANT / DRUGI AKTANT

Celui qui supporte l'action.

[Onaj koji trpi radnju.]

TIERS ACTANT / TREĆI AKTANT

Celui au bénéfice ou au détriment duquel se fait l'action.

[Onaj u čiju se korist ili na čiju se štetu odvija radnja.]

EPITHÈTE / EPITET (PRIDJEVAK, PRIDAVNIK)

Subordonné du substantif, qui, à ce titre, fait partie du nœud substantival. Il a pour l'objet de qualifier le substantif dont il dépend.

[Upravljenik imenice koji kao je kao takav dio imenskoga čvora.

On ima za svrhu odrediti imenicu o kojoj ovisi.]

APPOSITION / APOZICIJA

Substantif qui fait partie du nœud substantival.

[Imenica koji je dijelom imenskoga čvora.]

CIRCONSTANT / CIRKUMSTANT

Il exprime les circonstances dans lesquelles se déroule le procès.

[Izriče okolnosti u kojima se proces odvija.]

VERBE AVALENT / NEVALENTNI GLAGOL

Verbe sans actant, exprime un procès qui se déroule de lui-même, sans que personne ni rien y participe. Dans la grammaire traditionnelle il est connu sous le nom de verbe impersonnel.

[Glagol bez aktanta, izražava proces koji se odvija sam po sebi, bez da itko ili išta u njemu sudjeluje. U tradicionalnoj gramatici poznat je pod nazivom bezlični glagol.]

VERBE MONOVALENT / JEDNOVALENTNI GLAGOL

Verbe à un actant, exprime un procès auquel ne participe qu'une seule personne ou une seule chose. Dans la grammaire traditionnelle il est connu sous le nom de verbe intransitif.

[Glagol s jednim aktantom, izražava proces u kojemu sudjeluje samo jedna osoba ili jedna stvar. U tradicionalnoj gramatici poznat je pod nazivom neprijelazni glagol.]

VERBE DIVALENT / DVOVALENTNI GLAGOL

Verbe à deux actants, exprime un procès auquel participent deux personnes ou choses. Dans la grammaire traditionnelle il est connu sous le nom de verbe transitif.

[Glagol s dvama aktantima, izražava proces u kojemu sudjeluju dvije osobe ili stvari. U tradicionalnoj gramatici poznat je pod nazivom prijelazni glagol.]

VERBE TRIVALENT / TROVALENTNI GLAGOL

Verbe à trois actants, exprime un procès auquel participent trois personnes ou choses. La grammaire traditionnelle ne distingue

pas les verbes à trois actants des verbes à deux actants, avec lesquels elle les confond sous le titre global de verbes transitifs. Les verbes à trois actants sont en principe les verbes de dire et de don.

[Glagol s trima aktantima, izražava proces u kojemu sudjeluju tri osobe ili stvari. Tradicionalna gramatika ne razlikuje glagole s trima aktantima od glagola s dvama aktantima, pa ih oboje podvodi pod opći nazivak prijelaznih glagola. Glagoli s trima aktantima u načelu su glagoli govorenja i davanja.]

DIATHÈSE ACTIVE / AKTIVNO STANJE

Celle où l'action transite d'un premier actant sur un second actant.

[Stanje u kojem radnja prelazi s prvoga aktanta na drugi.]

DIATHÈSE PASSIVE / PASIVNO STANJE

Celle où le prime actant subit l'action exercée par l'autre actant.

[Stanje u kojem prvi aktant trpi radnju koju obavlja drugi aktant.]

DIATHÈSE RÉFLÉCHIE / POV RATNO STANJE

Celle où le prime actant est la même personne que le second.

[Stanje u kojem su prvi i drugi aktant ista osoba.]

DIATHÈSE RÉCIPROQUE / RECIPROČNO STANJE

Combinaison d'un procès actif et d'un procès passif, le procès actif étant antérieur au procès passif.

[Kombinacija aktivnoga i pasivnoga procesa s tim da aktivni proces prethodi pasivnomu.]

DIATHÈSE CAUSATIVE / KAUZATIVNO STANJE

Celle où le nombre des actants est augmenté d'une unité.

[Stanje u kojem se broj aktanata povećava za jedan.]

DIATHÈSE RÉCESSIVE / RECESIVNO STANJE

Celle où le nombre des actants est diminué d'une unité.

[Stanje u kojem se broj aktanata smanjuje za jedan.]

MÉTATAXE / METATAKSA (PROMJENA SLIJEDA)

Changement structural en cas de la traduction d'une langue à l'autre.

[Strukturalna promjena u slučaju prijevoda s jednoga jezika na drugi.]

2. 2. Junkcija (spajanje)

U teoriji strukturalne sintakse junkcija je koordinacija iz tradicionalne gramatike, tj. odnos koji postoji među elementima istoga statusa, bilo da je riječ o samoj rečenici ili pak o njezinim dijelovima. Potkorpus nazivaka u tome je razdjelu sljedeći:

JONCTION / JUNKCIJA (SPAJANJE)

Phénomène qui consiste à ajouter entre eux des nœuds de même nature, de telle sorte que la phrase, grossie de ces nouveaux éléments, gagne en ampleur et devient par là plus longue.

[Pojava koja se sastoji od međusobnoga dometanja istovrsnih čvorova tako da se rečenica, uvećana za te nove elemente, proširuje i produljuje.]

JONCTIF / JUNKTIV (SPOJNIK)

Mot qui a pour objet de marquer la jonction.

[Riječ koja ima za cilj obilježiti junkciju.]

DÉDOUBLEMENT / PODVAJANJE

Phénomène lorsque deux nucléus de même nature ont la même fonction dans une phrase.

[Pojava koja nastaje kada dvije istovrsne jezgre imaju istu funkciju u rečenici.]

PLEXUS / PLEKSUS

Phénomène où les dédoublements sont nombreux et variés constituant ainsi sur le stemma un enchevêtrement de traits.

[Pojava kada su podvajanja mnogobrojna i raznovrsna dajući stemi oblik zamršenih crta.]

PHRASE BIFIDE / RAČVASTA REČENICA

Jonction partielle, c'est-à-dire celle qui n'intervient qu'à une des extrémités de la connexion sans intervenir à l'autre, de telle sorte que les deux termes de cette dernière, n'étant pas jonctés entre eux, mais restant indépendants, ne sont chacun en connexion qu'avec un des termes de l'autre extrémité.

[Djelomična junkcija, tj. ona koja se događa samo na jednome kraju koneksije. Na drugome kraju koneksije dva člana nisu zahvaćena junkcijom, neovisni su jedan o drugome pa je svaki od njih koneksijski povezan samo s jednim članom na drugome kraju koneksije.]

BIFIDITÉ DOUBLE / DVOSTRUKO RAČVANJE

Le clivage de la phrase par les deux bouts, tandis que le centre est commun.

[Podjela rečenice na dva kraja, s tim da središte ostaje zajedničko.]

JONCTION ANAPHORIQUE / ANAFORIČKA JUNKCIJA

Jonction qui est la conséquence de l'anaphore. Cette jonction diffère de la jonction proprement dite, en ce qu'elle ne comporte pas dédoublement.

[Junkcija koja nastaje kao posljedica anafore. Razlikuje se od junkcije u užem smislu po tome što ne sadrži podvajanje.]

JONCTION CONNEXIONNELLE / KONEKSIJSKA JUNKCIJA

Jonction qui est la conséquence de la connexion. C'est le cas lorsqu'il y a double connexion, c'est-à-dire qu'un même nucléus dépend à la fois de deux régissants indépendants et sans aucune attache structurale entre eux.

[Junkcija koja je posljedica koneksije. Nastaja onda kada postoji dvostruka koneksija, tj. kada jedna te ista jezgra ovisi istodobno o dvama neovisnim upraviteljima bez ikakve međusobne strukturalne veze.]

2. 3. Translacija

S pravom se može reći da je taj razdjel kruna teorije strukturalne sintakse jer je autor pod isti nazivnik *translacija* uspio staviti sintaktičke koncepte koji se u tradicionalnoj gramatici razmatraju pod velikim brojem poglavlja (npr. kompozicija, derivacija). Potkorpus nazivaka u tome je razdjelu sljedeći:

TRANSLATION / TRANSLACIJA

Phénomène qui consiste à transférer un mot plein d'une catégorie grammaticale dans une autre catégorie grammaticale, c'est-à-dire à transformer une espèce de mot en une autre espèce de mot.

[Pojava koja nastaje kada neka puna riječ biva prenesena iz jedne gramatičke kategorije u drugu, tj. kada se jedna vrsta riječi pretvara u drugu.]

**TRANSFÉRENDE / TRANSFEREND (ELEMENT KOJI SE
PRENOSI)**

Mot tel qu'il se présente avant d'avoir subi l'opération de la translation.

[Riječ onakva kakva jest prije nego što se podvrgne translaciji.]

TRANSFÉRÉ / TRANSFERIRANO (PRENESENI ELEMENT)

Mot qui a subi la translation.

[Riječ koja nastaje kao rezultat translacije.]

TRANSLATIF / TRANSLATIV

Outil grammatical, marquant morphologique qui a pour objet de marquer la translation.

[Gramatičko sredstvo, morfološki označitelj translacije.]

TRANSLATION DU PREMIER DEGRÉ / TRANSLACIJA

PRVOGA STUPNJA

Celle qui opère entre éléments de même «étage» syntaxique.

[Ona koja djeluje među elementima iste sintaktičke »razine«.]

TRANSLATION DU SECOND DEGRÉ / TRANSLACIJA

DRUGOGA STUPNJA

Lorsqu'un nœud régissant est transféré en une espèce de mot jouant un rôle de subordonné dans un autre nœud régissant hiérarchiquement supérieur.

[Kada upravni čvor biva prenesen u vrstu riječi koja ima ulogu upravljenika u drugome hijerarhijski višem upravnome čvoru.]

3. Obradba

Prije svega istaknut ćemo činjenicu da u *Éléments* struktura nije nigdje eksplicitno definirana, ali se njezina definicija može posredno iščitati iz definicija osnovnih sintaktičkih koncepata, u prvom redu iz definicije rečenice. Naime, pridjev *strukturalni* vezan je uza sam pojam sintakse, odnosno sintaksa, strukturalna sintaksa i proučavanje rečenice navode se kao istovrijednice. Predmet je proučavanja sintakse rečenica, koja je sama po sebi struktura, dok je struktura rečenice zapravo hijerarhija koneksija. Koneksija je temeljno načelo strukturalne sintakse, bez nje se može govoriti samo o izdvojenim i nepovezanim jezičnim jedinicama.⁸ S. Bajrić smatra da je »la connexion [est] certainement celui qui

⁸ Tesnière 1988:12.

s'avère le plus proche de l'énonciation»⁹, a stajalište je H. Quintina da je u osnovi koneksije načelo determinacije: »le lien connexionnel est avant tout un mode d'organisation du signifié [...] à la fois concevable comme opération et constat d'un état relationnel entre unités; en tant qu'opération de liage, il relève d'un principe de *détermination*, envisagé comme application à un ensemble d'éléments sémantiques des données d'un autre ensemble [...]«¹⁰.

U literaturi o strukturalnoj sintaksi susrećemo nazivke *regens* i *dependens* za fr. *régissant* i *subordonné*, koji označavaju gornji i donji član koneksije. Ponajprije valja reći da u Tesnièreovu ishodišnome paru postoji svojevrsna nedosljednost. Naime, njegovi nazivci *régissant* : *subordonné* potječu od dvaju različitih glagola *régir* i *subordonner*, pa bismo očekivali parove *régissant* : *régi* ili *subordonnant* : *subordonné*. Preuzimajući ishodišnu nedosljednost Mrazović i Vukadinović navode nazivke *regens* i *dependens*, a otud čini se preuzimaju i još neki autori.¹¹ Drugi pak autori¹² rabe srednje rješenje pa govore o *nadređenom članu* i *podređenom članu*, premda mislimo da bi se u konačnici tim pojmovima mogli pridružiti i bolji hrvatski nazivci, primjerice *upravitelj* (*upravljajući član*) i *upravljenik* (*upravljani član*).

Tesnière razlikuje strukturalni slijed, koji je višedimenzionalan, i linearni slijed koji je jednodimenzionalan. Pritom napominje da čitava strukturalna sintaksa počiva na odnosima između strukturalnoga i linearnoga slijeda.¹³ U namjeri da izgradi cjelovitu teoriju strukturalne sintakse Tesnière obrađuje i temeljna tipološka pitanja: prema smjeru linearnoga izvoda klasificira jezike na centrifugalne i centripetalne, te unutar tih skupina razlikuje stroge i mješovite jezike.¹⁴ Tesnière razlikuje statičku i dinamičku sintaksu, prva determinira kategorije riječi, dok druga obuhvaća funkcije. U razdjelu kategorija strukturalna sintaksa revidira tradicionalnu podjelu riječi na vrste, pa se ovisno o mogućnosti obavljanja strukturalne funkcije riječi dijele na konstitutivne i supsidijarne (sporedne, pomoćne), dok se na semantičkome planu razlikuju pune (punoznačne) i prazne (nepunoznačne) riječi. Prve mogu biti nositeljima semantičke funkcije, dok s drugima to nije slučaj. Kate-

⁹ Usp. Bajrić 1996:146.

¹⁰ Quintin 1999:188.

¹¹ Usp. Samardžija 1993.

¹² Usp. Varga 1994.

¹³ Usp. Tesnière 1988:19.

¹⁴ *Ibid.* 32.

gorije punih i praznih riječi uspoređene s tradicionalnim vrstama riječi izgledaju ovako:

PUNE RIJEČI (IMBOL) ¹⁵	TRADICIONALNA GRAMMATIKA
IMENICE (O)	IMENICE ZAMJENICE
PRIDJEVI (A)	PRIDJEVI
GLAGOLI (I)	GLAGOLI
PRILOZI (E)	PRILOZI

PRAZNE RIJEČI (SIMBOL)	TRADICIONALNA GRAMMATIKA
JUNKTIVI (j)	KOORDINACIJSKI VEZNICI
TRANSLATIVI (t)	SUBORDINACIJSKI VEZNICI PRIJEDLOZI ČLANOVI
NAZNAČNICI (OZNAKE) (i)	ČLANOVI PRIJEDLOZI ZAMJENICE

Redefiniraju se razine analize, pa se razlikuju plan mišljenja (ili sadržaja) koji se vezuje uz psihologiju i logiku, te jezični plan (ili plan oblika). Jezik se dijeli na unutarnji oblik (fr. *forme intérieure*) koji je apstraktan i vanjski oblik (fr. *forme extérieure*) što označava zapravo zvučni omotač. Predmet proučavanja sintakse unutarnji je oblik. Isto tako, značenje u Tesnièreovoj koncepciji dobiva potpuno novu dimenziju, a koja proizlazi iz neovisnosti semantičkoga i strukturalnoga plana. Po tome je značenje vrlo kompleksna pojava: odnos je to dvaju elemenata – *izrazitelj* na planu mišljenja i *izraženika* (*izraženog*) na obličnome planu. Ta dva nazivka predlažemo kao moguću hrvatsku istovrijednicu dosad neprevedenim nazivcima *exprimende* i *exprimé* iz strukturalne sintakse, a načinili smo ih po analogiji na par *označitelj* : *označenik* (*označeno*). *Izrazitelj* predstavlja značenje *izraženika* (*izraženog*), te mu prethodi i određuje ga, što na planu disciplina odgovara primarnosti sintakse nad morfologijom.

¹⁵ Simbole za pune riječi (navedene u zagradama) Tesnière uzima iz esperanta. Naime, četiri navedena slova odgovaraju u esperantu nastavcima za četiri vrste riječi (-o za imenice, -a za pridjeve, -i za glagole, -e za priloge). Tesnière 1988:64.

Kada je riječ o temeljnoj jedinici strukturalne sintakse, valja istaknuti da autor polazi od riječi, međutim, smatra je tek odsječkom govornoga lanca. Stoga uvodi pojam čvora koji je »l'ensemble constitué par le régissant et par tous les subordonnés qui dépendent [...] de lui.«¹⁶ Iz neovisnosti, ali i paralelnosti strukturalnoga i semantičkoga plana nastaje prema Tesnièreovu konceptu i pojam *nucléus*, koji je u stvari proširenje čvora, a nositeljem je čvorišne, semantičke te translacijske funkcije. Mislimo da bi *jezgra* bila savršeno dobra hrvatska istovrijednica tomu francuskomu nazivku.

Središnji čvor, tj. čvor čvorova identificira se s rečenicom, a najčešće je predstavljen glagolskim čvorom. Glagol (glagolski čvor) apsolutno je središte rečenice, on dominira te drži podređenima sve ostale članove rečenice.¹⁷ Važno je naglasiti da u koncepciji glagola Tesnière poistovjećuje kategoriju i funkciju, ali i to da pri uvođenju teorije valentnosti nastaje radikaln obrat u objašnjavanju prirode rečeničnih sastavnica. Naime, na temelju dviju opozicija i to strukturalnoga i linearnoga slijeda, te unutarjezičnih i izvanjezičnih odnosa Tesnière prirodu i status rečeničnih sastavnica određuje s točke gledišta značenja. Tako se rečenične sastavnice definiraju na temelju onoga što izražavaju. Uvodi se vrlo ekonomičan sustav funkcija, bročano malen, ali moćan. Multiplikaciju semantičkih nazivaka iz tradicionalne gramatike zamjenjuje gotovo matematički utemeljena shema glagol, aktant i cirkumstant, koji dobivaju točno određene pozicije u rečenici, odnosno hijerarhiji koneksija. Tako se razlikuju prvi, drugi i treći aktant. Kada su u pitanju hrvatske istovrijednice, naglasimo da su u literaturi potvrđeni samo nazivci *aktant* i *cirkumstant*.¹⁸ Sustav sintaktičkih funkcija može se prikazati ovako:

¹⁶ Skup sastavljen od upravitelja i svih podređenih mu upravljenika. *Ibid.* 14.

¹⁷ »Au centre, un verbe qui commande tout l'organisme, de même que le soleil est au centre du système solaire. A la périphérie, la foule des éléments grammaticaux, qui sont subordonnés les uns aux autres, et en dernier ressort au centre verbal, selon une hiérarchie à plusieurs étages, tout comme les planètes gravitent autour du soleil et les satellites autour des planètes«, Tesnière, *Comment construire une syntaxe*, u Bajrić 1996:345.

¹⁸ Slovenska literatura o strukturalnoj sintaksi navodi nazivak *delovalnik* i *okoliščina*, v. Garde 1994:99.

<i>Éléments de syntaxe structurale</i>	TRADICIONALNA GRAMATIKA
prime actant / prvi aktant	subjekt
second actant / drugi aktant	bliži (izravni, direktni) objekt
tiers actant / treći aktant	dalji (neizravni, indirektni) objekt
épithète/epitet (pridjevak, pridavnik)	imenska dopuna
circonstant/cirkumstant	priložna dopuna pridjevska dopuna

Oko glagola strukturalna će sintaksa razviti teoriju valentnosti koja se u suvremenome jezikoslovlju pokazala iznimno primjenljivom. Iz teorije valentnosti već je poznata podjela na *nevalentne*, *jednovalentne*, *dvovalentne* i *trovalentne* glagole. Toj podjeli odgovaraju sljedeći nazivci iz tradicionalne gramatike:

<i>Éléments de syntaxe structurale</i>	TRADICIONALNA GRAMATIKA
verbes avalents / nevalentni glagoli	bezlični glagoli
verbes monovalents / jednovalentni glagoli	neprijelazni glagoli
verbes divalents / dvovalentni glagoli	prijelazni glagoli
verbes trivalents / trovalentni glagoli	dvostruko prijelazni glagoli

Fenomen varijacije broja aktanata Tesnière obrađuje u poglavljima o kauzativnom i recesivnom stanju, a smatramo da bi temeljitije proučavanje tih dvaju stanja dalo dobre rezultate i u proučavanju hrvatske sintakse. Premda u eksplikaciji kauzativnoga stanja (povećanje broja aktanata za jedan) autor nerijetko zadire u pitanja leksikologije (*renverser* »srušiti, oboriti« jest kauzativ od *tomber* »pasti«, *montrer* »pokazati« kauzativ je od *voir* »vidjeti«), smatramo da bi bilo vrlo zanimljivo istražiti sintaktičku ekvivalenciju u hrvatskome za složene izraze s francuskim glagolima *faire* i *rendre*. Na prvi pogled može se uočiti da takvi francuski složeni izrazi (izdvajaju se dakle na sintaktičkoj razini) svoga ekvivalenta nalaze u hrvatskome na tvorbenoj razini u vidu prefikasa: npr. *faire apprendre* »naučiti«, *rendre malheureux* »ražalostiti«, itd. Međutim, i dalje će ostati nerazriješeni slučajevi hrvatskih adekvata za izraze *faire* + *verbe de mouvement*, npr. *monter / faire monter*, *descendre / faire descendre*, *avancer / faire avancer*, *reculer / faire reculer*, itd.

Poglavlje *Junkcija* govori o strukturalnome mehanizmu koji u tradicionalnoj gramatici odgovara koordinaciji (eksplicitnoj i implicitnoj).

Elementi kojima se provodi junkcija (spajanje) nazivaju se *junktivima* (*spojnicima*), a pripadaju kategoriji praznih riječi. Nazivlje je u tome razdjelu prilično sustavno, s tim da valja primijetiti kako su nazivci uvelike motivirani grafičkim prikazom sintaktičkih pojava (npr. *podvajanje*, *pleksus*, *račvanje*). To nas ne mora čuditi s obzirom na to da je junkcija *kvantitativna* promjena rečenice, pa taj razdjel ujedno predstavlja i grafički/stematski maksimum čitavih *Éléments*.

<i>Éléments de syn axe structurale</i>	HRVA [SKI]
la jonction	junkcija (spajanje)
le jonctif	junktiv (spojnik)
plexus	pleksus
phrase bifide	račvasta rečenica
bifidité double	dvostruko račvanje
jonction anaphorique	anaforička junkcija
jonction connexionnelle	koneksijska junkcija

Nazivlje koje Tesnière rabi u razdjelu *Translacija* u velikoj je mjeri koherentno, premda postoje poteškoće pri pokušaju adaptacije određenih nazivaka. Operacijom translacije neka puna riječ biva *prenesena* iz jedne gramatičke kategorije u drugu. Ta prenesena riječ naziva se u francuskome *transférènde*, a rezultat translacije *transféré*. Porabu upravo toga nazivka Tesnière opravdava time da on još nije bio upotrijebljen za označivanje gramatičkoga fenomena, te napominje da se nazivak kao takav može upotrijebiti u svim jezicima osim u engleskome u kojemu označuje *prijevod*. Za engleski sugerira nazivak *transference*.¹⁹ I ovdje primjećujemo nesklad između nazivka za sintaktički mehanizam i članove toga mehanizma, točnije bilo bi nam logičnije da postoje nizovi: *transfèrence*, *transférènde*, *transféré* ili pak *translation*, *translateur*, *translaté*. Budući da zasad ne postoje dobri hrvatski ekvivalenti za nazivke unutar toga mehanizma, uvjetno se može govoriti o *elementu koji se prenosi* ili *transferendu* (*prenositelju*) te o *transferiranome* ili *prenesenome elementu* (*preneseniku*).

¹⁹ »De plus, il [le nom de translation] peut être introduit tel quel dans la plupart des langues étrangères, à l'exception toutefois de l'anglais, pour lequel il faudrait lui chercher un autre équivalent peut-être **transfèrence**, car le mot **translation** y a déjà le sens de «traduction»«. Tesnière 1988:367.

4. Zaključak

Utjecaj djela *Éléments de syntaxe structurale* nije vidljiv samo u proučavanju sintakse francuskoga jezika i njezinoj primjeni u pedagoškoj praksi. Cilj autora nije bio izgradnja frankocentrične teorije, naprotiv, njegovo široko poznavanje različitih jezika (slavenskih i germanskih, hebrejskoga, finskoga, mađarskoga, bretonskoga) omogućili su mu da izradi sintaktički sustav primjenjiv u jezičnim (sintaktičkim) istraživanjima brojnih – čak i tipološki vrlo različitih – jezika. Konceptija sintakse zavisnosti (ovisnosne sintakse), pojmovi aktant, cirkumstant, teorija valentnosti, mehanizam translacije jezikoslovni su pojmovi kojima se današnji jezikoslovci obilato služe, kakav god bio teorijski okvir u kojemu djeluju.

Visok stupanj koherentnosti Tesnièreove sintaktičke teorije rezultira i koherentnošću njezina jezikoslovnoga nazivlja. Po mnogočemu originalni nazivci uglavnom jednoznačno definiraju sintaktičke pojmove. Dvosmislenost se uočava u nazivku *glagol*, koji označuje i kategoriju i funkciju. Nedosljednost se isto tako primjećuje u označivanju gornjega i donjega dijela koneksije, tj. *régissant* – *subordonné*, te u nazivku za translaciju i njezine članove, tj. *translation* – *transférènde* – *transféré*.

Zaključno možemo reći da je u djelu *Éléments de syntaxe structurale* naglašena težnja generalizaciji, pa čak i univerzalizaciji, što se odrazilo i na planu nazivlja: a) koneksija je osnovni mehanizam strukturalne sintakse koji se proteže od najjednostavnijih do najsloženijih rečeničnih struktura; b) strukturalna sintaksa riječi dijeli na pune (imenice, pridjevi, glagoli, prilozi) i prazne (translativi, junktivi i naznačnici); c) aktanti i cirkumstanti u sebi okupljaju velik broj tradicionalnih sintaktičkih funkcija, pa se time smanjuje i broj pripadajućih tradicionalnih denominacija za iste te funkcije; d) translacija se proteže od tvorbene i leksiološke razine sve do tradicionalne koordinacije i subordinacije.

Unatoč manjemu broju nedosljednosti možemo reći da Tesnière uvođi vrlo originalan, nadasve ekonomičan i proziran sustav jezikoslovnoga nazivlja. Pritom osobito valja podsjetiti na činjenicu da su obrisi djela nastajali već početkom 30-tih godina prošloga stoljeća, pa u tome smislu sustav nazivaka ima još veću vrijednost. Premda je analiza provedena samo na temeljnim pojmovima strukturalne sintakse, vjerujemo da će dodatne iscrpnije analize potvrditi dobivene rezultate te pokazati da je i u nazivoslovnome smislu moguće govoriti o sintaktičkome remek-djelu.

Literatura

- Arrivé, Michel, Jean-Claude Chevalier. 1970. *La grammaire: Lectures*. Paris : Klincksieck.
- Bajrić, Samir. 1996. *Les parties du discours, psychomécanique du langage et syntaxe structurale*. Thèse de doctorat. Université de Paris IV – Sorbonne, Paris.
- Dubois, Jean, et alii. 1994. *Dictionnaire de la linguistique et des sciences du langage*. Paris: Larousse.
- Franić, Ivana. 2002. *Pojam sintaktičke funkcije u Tesnièreovim Éléments de syntaxe structurale i Martinetovoj Syntaxe générale*. Magistarska radnja. Filozofski fakultet, Zagreb.
- Garde, Paul. 1985. Dualité de la relation syntaxique: relation dépendantiale et relation référentielle. *Travaux du Cercle linguistique d'Aix-en-Provence*, n°3, Université de Provence.
- Garde, Paul. 1994. Syntaxe et sémantique chez Tesnière. *Linguistica* (Ljubljana) XXXIV:1, Mélanges Lucien Tesnière, 95–99. [Actes du Colloque international Lucien Tesnière. Linguiste européen et linguiste slovène (1883–1993) Ljubljana, 18–20 novembre 1993.]
- Gréciano, Gertrude. 1999. De Lucien Tesnière à Jean Fourquet, *Éléments de dépendance dans la grammaire du signifié. Catégories & Connexions*, Colette Cortès et André Rousseau (eds.), Presses Universitaires du Septentrion, Villeneuve d'Ascq, 186–197. [En hommage à Jean Fourquet pour son centième anniversaire le 23 juin 1999.]
- Kačić, Miro. 1988. *L'analyse linguistique et la théorie des ensembles*. Thèse de doctorat. Université de Provence, Aix-en-Provence.
- Le Goffic, Pierre. 1993. *Grammaire de la Phrase française*. Paris : Hachette [Supérieur].
- Martinet, André (sous la direction de). 1968. *Encyclopédie de la Pleïade, Le langage*. Paris: Editions Gallimard.
- Martinet, André (sous la direction de). 1969. *La linguistique. Guide alphabétique*. Paris: Editions Denoël.
- Martinet, André. 1985. *Syntaxe générale*. Paris: Armand Colin.
- Mrazović, Pavica, Zora Vukadinović. 1990. *Gramatika srpskohrvatskog jezika za strance*. Novi Sad : Dobra vest.

- Quintin, Hervé. 1999. Connexions, structures connexionnelles, connexionnisme. *Catégories & Connexions*. Colette Cortès et André Rousseau (eds.), Presses Universitaires du Septentrion, Villeneuve d'Ascq, 186–197. [En hommage à Jean Fourquet pour son centième anniversaire le 23 juin 1999.]
- Samain, Didier. 1994. Chimie grammaticale. Modèles théoriques de l'épistémologie tesnièreenne. *Linguistica* XXXIV:1, Mélanges Lucien Tesnière, Ljubljana, 199–208. [Actes du Colloque international Lucien Tesnière. Linguiste européen et linguiste slovène (1883–1993) Ljubljana, 18–20 novembre 1993]
- Samardžija, Marko. 1993. Gramatika zavisnosti i teorija valentnosti. *The Valence Theory and the Valency Dictionary of Croatian Verbs*, Contrastive Analysis of English and Croatian, volume IV, edited by Rudolf Filipović, Institute of Linguistics, Faculty of Philosophy, University of Zagreb, Zagreb, Croatia.
- Simeon, Rikard. 1969. *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva* I–II. Zagreb : Matica hrvatska.
- Tesnière, Lucien. 1953. *Esquisse d'une syntaxe structurale*. Paris : Klincksieck.
- Tesnière, Lucien. 1988. *Éléments de syntaxe structurale*. Paris : Klincksieck. [Deuxième édition revue et corrigée, cinquième tirage, préface de Jean Fourquet, professeur à la Sorbonne.]
- Теньер, Люсьен. 1988. Основы структурного синтаксиса. Москва : Прогресс. [Перевод с французского И. М. Богуславского, Л. И. Лухт, Б. П. Нарумова, С. Л. Сахно, вступительная статья и общая редакция доктора филологических наук профессора В. Г. Гака.]
- Varga, Dražen. 1994. Strukturalna sintaksa Luciena Tesnièreea. *Suvremena lingvistika* 38, 59–79.

La terminologie linguistique dans les *Éléments de syntaxe structurale* de Lucien Tesnière

Résumé

Lucien Tesnière est l'auteur de travaux sur la grammaire des langues slaves, mais il est surtout connu pour son ouvrage posthume *Éléments de syntaxe structurale* (1959), où il propose un modèle formalisé des structures de la phrase.

Dans ce travail on cherche à faire une analyse de la terminologie de syntaxe structurale, et en même temps à découvrir le degré de son cohérence. La terminologie est considérée selon la répartition faite dans le cadre de la théorie même, à savoir la connexion, la jonction, la translation; pas selon des critères de la grammaire traditionnelle. Les équivalents croates éventuels pour les termes de la syntaxe structurale sont signalés chaque fois que possible. De même, on fait une révision des types de termes croates désignant les notions de la syntaxe structurale, présentés au public scientifique croate jusqu'à présent.

Ključne riječi: jezikoslovno nazivlje, strukturalna sintaksa, koneksija, junkcija, translacija

Key words: linguistic terminology, structural syntax, connexion, junction, translation

